

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. A. Tractatus De Privilegiis Ecclesiae

Zanchi, Lelio

Veronae, M. D. LXXXVI.

Centesimum Octauum Priuilegium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61627)

- 3 Mulierum generis variabile, & earum sexus fragilis est.
- 4 Mulieres repelluntur à testimonio multorum casuum, & præsertim de iure canonico.
- 5 Mulier in quibus casibus possit esse testis vel non.
- 6 Nihil certius est, quàm oculo videre præcipuè quando visio est facta per personas in arte peritas.
- 7 Obstetrices cognoscunt puellas virgines ex inspectione natura.
- 8 Mulieres sunt ita malitiosæ, quòd quando vivis copulantur, faciunt se virgines, si non sunt, & ita homines fraudantur.
- 9 Obstetrices appellantur bonæ femina in aliqua provincia pro ut apud Lygures.
- In qua civitate Genuæ, ego fui auditor Rota.
- 10 Virginitas probatur per testes, & qualiter debeant deponere.
- 11 Virginitatis, vel non virginitatis probatio, quomodo fieri debeat.
- 12 Mulierum calliditates, siue malitiæ, ut se ostendant prima nocte virgines viris suis.
- 13 Pena coitus perpetrati inter ipsas mulieres est mors.
- 14 Matrimonium pro alijs approbavi, pro me reprobaui, quia est onus.
- 15 Matrimonium est necessarium, ut evitetur fornicatio.
- 16 Peritis in arte statur, si non agitur de graui præiudicio, & si res de qua tractatur sit facilis.
- 17 Sententia lata de consilio peritorum potest retractari ibi lege exemplum.
- 18 Sententia lata per falsos testes vel instrumenta potest retractari.
- 19 Sententia ad hoc, ut retrahatur requiritur, quòd sit appellatum.
- 20 Peritis an sit danda fides absque iuramento, dubitatur.
- 21 Peritorum iuramentum saluatur, quia aliud est iuramentum credulitatis, ut ipsi faciunt, aliud iuramentum veritatis dicendæ.

Centesium Octauum Privilegium.

ICCLESIA gaudet privilegio, quæstio matrimonii coram quibusdam Iudicibus delegatis vertebatur, coram quibus. † Mulier proponebat se nec à viro cognita, nec potuisse cognosci, quòd tam proprio iuramento, quam iuramento septem mulierum probavit, quæ per aspectum corporis eam esse virginem asseuerant, viro per suum iuramentum in contrarium asserente, quæritur, cui fit fides potius adhibenda.

Papa

- 2 † Papa respondet, quòd iuramento puellæ, & testimoniis illarum septem mulierum est potius credendum, cap. propo-
- 3 sisti de probat. † Sed cum mulierum genus sit variabile, &
- 4 cum earum sexus sit fragilis. † Hinc inferitur, quòd à multorum casuum testimonio repelluntur, & præsertim de iure canonico in casibus criminalibus Clar. in q. 24. vers. 4. Et ibi attestatur de communi op. Alex. in cons. 9. & 19. lib. 1. Nec in testamentis possunt esse testes inst. de testam. §. testes, & ibi
- 5 Angel. Aret. † Sed quando mulier non possit esse testis uel quando possit esse vide Franc. Crem. in not. 144. incip. quamquam mulier singulariter. Ratio enim istius decreti fuit hæc.
- 6 † Cum nihil certius sit quàm oculo videre, & præcipue quando visio facta per personas in arte peritas, nulli dubium
- 7 est. † Quod obstetrices cognoscere valent puellas virgines ex inspectione naturæ, adsunt quædam signa, quæ aperte denotant, si sunt virgines, sunt enim † mulieres ita malitiosæ, ut
- 8 quando se viris copulant, si non sunt virgines, talia faciunt, quæ viris saltem præsumuntur virgines, & ita homines fraudantur apice illo, quod igitur homini denegatur theoricæ, & practicæ docent mulieres. Ideo magis datur fides iuramento virginis afferentis non esse cognitam, nec cognosci posse. Accedente
- 9 testimonio septem mulierum, † quæ appellantur bonæ femina in aliqua prouincia, pro ut est apud Lygures. In qua quidè ciuitate Genus celeberrima, ego fui auditor Rotæ, & sunt illæ, quæ parturientibus ministerium præstant. Et optima est ratio, quòd magis illis sit fides præstanda, quia aspectus corporis præualeat iuramento viri carnalem copulam afferenti. Hic
- 10 igitur considerandum venit, † quod virginitas probanda est per testes, sed qualiter habeant super virginitate deponere probatur per matronas, seu mulieres in hoc instructas, quæ deponunt eam virginem, quia eam viderunt, & inspexerunt in locis, vbi deprehenditur virginitas. cap. causam matrimonij de probat. Nec est necesse, quòd magis specificè reddant causam scientiæ, & ad hanc materiam videri possunt duæ gløse not. in cap. Hæc imago alias cap. satis 33. q. 5. in vers. vnde & sequen.
- 11 † Quarum prima instruit partem puellæ ad docendum se fuisse prima nocte virginem, si maritus negaret eam talem non reperisse virginem, videlicet, per inspectionem lintheaminum sanguinolentorum. Alia glø. docet maritum ad probandum eam non fuisse virginem faciendo probationem contrariam

riam scilicet, quod lintheamina primę noctis non sint sanguinolenta, hæc remedia fuerunt edocta in veteri testamento, & hoc propter defectum probationum in tali resecrta, sed his temporibus dicam, quod ab vtraque parte huiusmodi fundamenta sunt ne dum friuola, sed vana, quia pluries in facto contingit, quod puella nubilis peperit filium, & postea se nubit, & eius sponsus prima nocte cōcubitus iuraret deflorasse eam, quæ tamen virgo non erat. † Ille demones earum naturam per plures dies ante ablunt, cum aqua pignę, proiciunt calicem in aqua buliente, & apponunt calderium subtus earum vestes, vt fumus ille ascendat ad naturam, quod maximè stingit aspergunt lintheamina sanguine, & sepius expectant tempora menstruorum, & fingunt plorare ab offensam, quam recipiunt à marito sponso, si non sunt cognite à viro aliquando inter se ob pruritum carnis inuicem puelle se se deflorant cum aliquo instrumento apto. † Earum pœna pro tali coitu est mors, vt attestatur Clar. in §. fornicatio ver. 16. & ibi tex. in l. fedissimam C. de adul. & ibi hanc esse com. op. asserit. Ago gratias Domino Deo nostro, qui me à fraudibus Illis liberauit. † Nam matrimonium pro alijs approbauit, sed pro me reprobauit, quia est onus, cap. nos nouimus 17. q. 2. Ibi dicitur nauigasti .i. Vxorem duxisti propter magna onera matrimonii, quæ subeuntur nauigando, & verè matrimonium est species seruitutis l. 2. ff. de lib. hom. exhibend. Dec. in cons. 132 & est dura seruitus secundum Bal. in l. bonę fidei C. de rebus cred. Tamen est nubendum. † cum matrimonium sit necessarium, vt fornicatio euitetur, cap. 1. ad Corinth. in præsentē casu dicitur, quod pro probanda virginitate alicuius puellę septem mulieres sunt conuocandę, vt videant pudenda, quid si non adessent. † Certè in qualibet arte statur peritis, sed quando non agitur de graui præiudicio, & res de qua tractatur sit facilis, & in ea non exigitur magna industria, nec accedit tamquam testis ad testificandum in alterius præiudicium, etiam si sumus in loco, in quo plures periti inueniuntur, credo vnum sufficere, vt in c. indicante de præscrip. Sed si res est ardua, quæ non ita de facili per vnum iudicari possit, plures periti veluti instructiores accipiuntur, si haberi possunt, alias sufficit vnus, vnde hic quærendum arbitror. † An sententiã lata de consilio peritorum possit retractari, si postmodum producerentur peritores affirmantes

tes contrarium, exemplum, vt si quis ex percussione illata puta per Sempronium ex relatione præstantis, medellam fuerit mortuus, ex eius depositione in qua asseritur ex percussione mortuus, eunde Sempronium iudicauit puniendum pæna mortis, antequam mortuus humaretur idẽ Sempronius dixit chirurgum falsum deposuisse, asserendo percussione esse mortalem, vnde adhibuit peritiores medicos, qui cum inspexissent mortuum, & considerauissent percussione contrarium retulerunt, certè retractabitur sententia illa, nam sicut retractatur. † Sententia lata per falsos testes, vel instrumenta falsa ita, & idem dicendum in tali casu. l. falsam C. si ex fals. inst. & l. si. ff. de re. iud. l. diuus cap. cum venerabilis. de excepti.

19 † Sed animaduertendum hoc non procedere, nisi extiterit appellatum, cum iam lata sententia transuerit in rem iudicatam, non sunt adducendi alii testes, vt in cap. fraternitatis

20 de testi. timetur testium subornatio. † Et peritorum, quibus danda sit fides absque iuramento dubito, nam non deponunt de sensu corporeo, sed de eorum industria, vnde cum possint de facili errare, de facili etiam subirent per iurium, si iurarent & ne igitur incidant in periurium. Sunt & aliqui tenentes quod iurate non debent gl. in l. i. ff. de vent. inspicien. l. ius iurandi C. de test. Tamen praxis est in contrarium l. comparationes C. de fid. inst. & in l. hac edictali C. de secund. nup. & in Auth. de non alienand. §. Quod autem tex. & gl. 2. in cap. fraternitatis de frigid. & malef. † Et eorum iuramentum saluari potest, quod non incidant in periurium, ideo distinguendum inter iuramentum, de veritate dicenda, & iuramentum de credulitate, & hoc modo iura allegata concordantur. Ex istis stat conclusio, quod quando ambę partes litigantes, seu contententes de aliquo iurauerint, standum esse iuramento illius, quod est testibus roboratum.

S U M M A R I V M.

- 1 Legittimum impedimentum matrimonij si probaretur alii testes non admittuntur super eodem impedimento.
- 2 Probationi Priori standum est, vbi tractatur de consanguinitatis gradu.
- 3 Testes non sunt admittendi in contrarium publicatis attestacionibus.
- 4 Testes ante aperturam Testium Vtraque pars potest inducere super eodem articulo.

- 5 Testes super articulo nouo possunt admitti.
- 6 Testes publicatis attestationibus admittuntur ad reprobendam consanguinitatem extare.
- 7 Testes admittuntur in fauorem matrimonii ad demonstrandum, quòd inter illos, inter quos fuit contractum, non extat nullus gradus consanguinitatis.
- 8 Matrimonium contractum, & contrahendum differt, quia multa conceduntur fauore matrimonii iam contracti, quæ alias non concederentur in matrimonio contrahendo.
- 9 Matrimonio contracto possunt multa scandala oriri.
- 10 Ecclesia ubi extat aliquis gradus consanguinitatis solet dispensare, vt auitentur scandala.
- 11 Matrimonium impedire vnicuique, licet allegando legitimum impedimentum.
- 12 Impedimentum allegans potest testificare, etiam si esset denunciatus or in omni casu, ubi non agitur de interesse proprio.
- 13 Matrimonium olim non poterat contrahi in quinto consanguinitatis gradu, hodie vero extenditur usque ad quintum consanguinitatis gradum prohibitio.
- 14 Sponsalia de futuro per verba futuri temporis contrahuntur.
- 15 Sponsalia in dubio presumuntur esse de futuro.

Centesimum Nonum Privilegium.

- 1 CCLESIA gaudet privilegio, † quòd ubi agitur de matrimonio contrahendo si legitimis probationibus impedimentum probaretur, alii testes non admittuntur super eodem impedimento, vt si quis iurauerit Clericam in uxorem ducere, & cū eam vellet ad domum suam traducere, aliqui legitimè cū iuramento coram Iudice deposuerunt inter illos extare quintum gradum consanguinitatis, vt ex testium publicatione videtur.
- 2 † Alii probare intendebant, non se attingere per nullum consanguinitatis gradum, & dum altercatio hæc inter partes verteretur. Papa respondet, standum esse probationi priori. cap. Iuravit. de probat. Quare ita fuerit decisum ratio fuit hæc.
- 3 † Quia publicatis attestationibus non sunt testes in contractum admittendi. † Ante tamen aperturam testium vtraque
- 4